

תרגיל 1 – צמ' 447

א.

הגוף	הזמן	הבניין	השורש	
נסתרים	הווה (בינוני)	קל	חפ"פ	1.
נסתרות	עבר	הפעיל	נצ"צ	2.
נסתרות	עתיד	הפעיל	קל"ל	3.
נוכחים	ציווי	קל	דמ"מ	4.
נסתרת	הווה (בינוני)	קל	זכ"כ	5.
XXX	מקור נטוי	הפעיל	צר"ר	6.
נסתרות	הווה (בינוני)	הפעיל	גנ"נ	7.
נסתרים	עבר	הפעיל	אט"ט	8.
XXX	מקור נטוי	קל	חנ"נ	9.

- ב. I. בלה"פ (האות הכפולה המופיעה בנטייה) מופיע דגש חזק משלים לעה"פ שנבלעה.
 II. המאפיין אינו מופיע בפעלים לְהַצִּיר ו-לְחַן, משום שהדגש מסוג זה אינו מופיע בסוף מילה.
 כמו כן בפועל לְהַצִּיר לא יבוא דגש גם בנטיות אחרות מאחר שהעיצור "ר" הוא עיצור גרוני.

תרגיל 2 – צמ' 449

חלק א (התשובות מכילות את הבניין ואת השורש)

3. נפעל ד-מ-מ	5. קל ז-כ-כ	7. הפעיל נ-צ-צ
4. נפעל מ-ק-ק	6. הפעיל צ-ל-ל	8. הפעיל ק-ל-ל

חלק ב (התשובות מכילות את הבניין ואת השורש)

3. הפעיל ב-ו-ס	7. נפעל א-ו-ת	11. הפעיל ע-ו-ז	15. קל ח-ו-ג
4. הפעיל ח-ל-ל	8. נפעל ד-מ-מ	12. נפעל ז-ו-נ	16. קל ח-ג-ג
5. קל צ-ו-פ	9. הפעיל ש-ו-ט	13. קל ר-כ-כ	
6. הפעיל ר-ע-ע	10. הפעיל ע-ז-ז	14. נפעל מ-ו-ל	

תראף 3 – צמ' 451

א. ציון הגזרה: 1. ע"ו 2. ע"ע 3. נפ"י/ו

1	טו"ס 1	7	בי"נ 1	13	רי"ק 1	19	גני"נ 2
2	נו"פ 1	8	טו"ס 1	14	מו"ר 1	20	יס"פ 3
3	בו"ס 1	9	או"ר 1	15	סו"ט 1	21	יש"ב 3
4	עמ"מ 2	10	בו"כ 1	16	אטי"ט 2	22	שו"ב 1
5	בו"א 1	11	דו"ח 1, נו"ח 1	17	גו"פ 1	23	צל"ל 2
6	צו"פ 1	12	כו"נ 1	18	צר"ר 2	24	רע"ע 2

תראף 4 – צמ' 454

סימן	בניין	שורש	סימן	בניין	שורש
4.	פעיל	ד-ב-ב	.14	פעיל	פ-ר-ר
5.	פעיל	ח-ו-ל	.15	פעיל	ח-ו-ל (מחול)
6.	פעיל	א-ו-ת	.16	פעיל	נ-ו-פ
7.	פעיל	ב-ד-ד	.17	פעיל	ע-ו-ר
8.	סביל A	ג-ל-ל	.18	פעיל	ב-ו-ש
9.	פעיל	ר-פ-פ	.19	התפעל	מ-ד-ד
10.	פעיל	ס-כ-כ	.20	התפעל	ק-ו-מ
11.	פעיל	כ-פ-פ	.21	פעיל	ק-י-נ
12.	סביל	ס-ב-ב	.22	פעיל	ש-ו-ט
13.	A	ח-נ-נ	.23	פועל	ב-ד-ד

תראף 5 – צמ' 455

הזמן	הטיה לעבר	הטיה לבינוני	בניין	שורש	הזמן	הטיה לעבר	הטיה לבינוני	בניין	שורש
1.	עבר	מקומם	פעיל	קו"מ	.8	בינוני	גזז	קל	גז"ז
2.	עבר	משורר	פעיל	שי"ר	.9	עבר	מבודד	פעיל	בד"ד
3.	בינוני	גרר	קל	גר"ר	.10	עבר	משוטט	פעיל	שו"ט
4.	עבר	מעולל	פעיל	על"ל	.11	עבר	מסובב	פעיל	סב"ב
5.	בינוני	ברר	קל	בר"ר	.12	עבר	מגולל	פעיל	גל"ל
6.	עבר	מגונן	פעיל	גני"נ	.13	בינוני	סלל	קל	סל"ל
7.	עבר	מנופף	פעיל	נו"פ	.14	עבר	מסוכך	פעיל	סכ"כ

תרגיל 6 – צמ' 455

1	מו"ג נפעל	8	צו"פ הפעיל	15	רע"ע התפעל
2	נו"ס קל	9	מס"ס נפעל	16	פר"ר הופעל
3	קל"ל הפעיל	10	מס"ס התפעל	17	כו"ל הפעיל
4	נס"ס התפעל	11	עו"ר קל	18	גנ"נ הפעיל
5	פר"ר הפעיל	12	נו"פ פיעל	19	דמ"מ נפעל
6	גנ"נ הפעיל	13	חגיג נפעל	20	חל"ל הפעיל
7	נצ"צ הפעיל	14	נו"ס הפעיל	21	קל"ל קל

תרגיל 7 – צמ' 456

1. א. תקל - קל
- ב. הפעיל
- ג. יְמָסוּ
- ד. ציווי
- ה. עתיד
- ו. לְהַצִּיל

2. א. הופעל – יוצרו, תוארנה, נפעל - נפוצה, תיסבנה, נוצרו פיעל – צותתו, נכונן
 - ב. נע"ו – נפוצה, צותתו, תוארנה, נכונן. ע"ע – יוצרו, תיסבנה. חפ"צ על דרך נפ"יו - נוצרו
 - ג. יוצרו, תיסבנה, תוארנה, נכונן
 - ד. יוצרו – הַפְעֵל, תִּסְבְּנָה – נִפְעַל, נִפְּצָה – נִפְעַל, תּוֹאֲרָנָה – הַפְעֵל, יִצְרוּ – פּוֹעֵל, נוֹצְרוּ – נִפְעַל
 - ה. יוצרו – יצרו (הפעיל), תִּסְבְּנָה – תִּסְבְּנָה (קל), נִפְּצָה – הַפְּיָצוּ* (הפעיל), תּוֹאֲרָנָה – תּוֹאֲרָנָה (הפעיל), יִצְרוּ – יצרו (פיעל), נוֹצְרוּ – יצרו (קל)
- * לשורש פו"צ אין נטייה בבניין קל, לפיכך הבניין הפעיל הוא הפעיל.

3. א. (1) מס"ס נפעל, (2) מס"ס הפעיל
- ב. נדמו – נפעל
- ג. I. מְקַלָּה – הפעיל
- II. ארעד – ירד – בניין קל, נגוז – היכנונו – נפעל, ביקר – מפורר - פיעל

4. א. נע"ו – מעופף, לבוז, מסתודדות, ע"ע – הועם, הגנה, עוללת
- ב. מעופף – פיעל, לבוז – קל, הועם – הופעל, הגנה – הפעיל, מסתודדות – התפעל, עוללת - פיעל
- ג. הועם – העם

5. א. יתופפו - פיעל
 ב. התפעל
 ג. נסתרות (על פי המשפט)
 ד. עבר
 ה. לא נכון. הצטופפו – ציווי, נוכחים הצטופפנו – עבר מדברים
 ו. נכון. בשניהם השורש מו"ג

6. א. (1) שמ"מ נפעל, (2) נש"מ קל
 ב. נמקים - נפעל
 ג. נחג

7.

1	שק"ק קל	6	תפ"פ פיעל
2	חו"ל התפעל	7	שמ"מ התפעל
3	נצ"צ הפעיל	8	נו"פ פיעל
4	עו"ר פיעל	9	בי"נ התפעל
5	אטי"ט הפעיל	10	יכ"ח נפעל

8. א. ע"ע - מצלות, תפר, לצופף, יקל, מפורר, הוקל, התגודדו
 נע"ו – הופק, חשתי
 ב. מצלות – הווה, נסתרות, תפר – עתיד, נוכח, הופק – עבר נסתר, לצופף – שם הפועל, יקל – עתיד נסתר, מפורר – הווה נסתר, חשתי – עבר מדבר, הוקל – עבר נסתר, התגודדו – עבר נסתר
 ג. קל"ל – יקל – בניין קל, הוקל – הופעל
 פר"ר - תפר – הפעיל, מפורר - פיעל
 ד. הצלו - פורר

9. א. חוקקו - פועל
 ב. הופעל, פעלים סבילים
 ג. הואט – אטי"ט, יורע – רע"ע, מועפים – עו"פ, חוקקו – חק"ק, יוגן – גני"נ, הוספה – יס"פ
 ד. תוסף

10. א. (ג) שני הפעלים מופיעים באותו זמן. – הווה (בינוני)
 ב. יתש – בניין קל (פועל חריג בבניין קל)
 ג. התעופפו – עו"פ נע"ו

תרגיל 8 – צמ' 459

1. נבדלים בבניין בלבד	5. דל"י/ה קל / דל"ל קל	11. ג. נפוצה
1. פר"ר הפעיל הווה נסתרים	6. ג. תגן	12. ב. נחנן
2. פר"ר פיעל הווה נסתרים	7. ד. ידמו	13. ג. חפה
2. צל"ל הפעיל / נצ"ל נפעל	8. ב. הבנתם / הבינותם	14. נבדלים בשורש בלבד
3. דומים בזמן בלבד	9. בשורש, בבניין ובזמן	ג-ל-ל פיעל עבר נסתר
של"ל נפעל עבר נסתרת	ז-כ-כ קל בינוני נסתרים	גל"י/ה פיעל עבר נסתר
נש"ל פיעל עבר נסתר	ז-כ-י/ה פועל עבר נסתרים	
4. ב. הרביתם	10. ג. הצלה	

תרגיל – צמ' 460

חלק א

1. א. השורש - עו"ז
 - ב. אף על פי ש... אני מעז לקפוץ למים.
 - ג. משמעות הפועל מעיז היא לאסוף, ואילו הפועל מעיז משמעותו אומץ.
 - ד. לכן הנער היה צריך לומר: אני מעיז... המעיד על האומץ שלו לקפוץ למים, אף על פי שאינו יודע לשחות.
- שורש המילה מעיז הוא עו"ז. רבים מתבלבלים בין גזרת ע"ע (הכפולים) לבין גזרת נע"ו. גזרת נע"ו נפוצה יותר ולכן שגורה יותר בקרב הדוברים.
- המילה "עז" מנוקדת בחולם חסר כמו ח"ס (שורש חמ"מ כמו במילים חמים, חמימות) והיא שייכת לגזרת ע"ע (הכפולים) השורש הוא עז"ז.
- לכן יש לומר: מעיז במשמעות אומץ
- האקדמיה ללשון החליטה לנקד כך את תעוזה.
- הנה ההחלטה:

2.1.10 משקל תפולה

על דרך משקל תפולה – האופייני למילים מגזרת ע"ו – ינוקדו גם מילים מגזרות אחרות, כגון תאוטה, תעוזה (מגזרת ע"ע), תאונה (מגזרת ל"י).

המילה תלונה גם היא שקולה במשקל זה (במקרא תלונה).

[ישיבות המליאה קי, רלה, רלט, שלג]

2. א. המורה לנהיגה האיץ בנער להאט את הרכב.
- ב. יחס של ניגודיות
- ג. הפועל "להאט" – רבים הוגים פועל זה להאיט. הסיבה לכך היא כנראה אנלוגיה (היקש) לפעלים מגזרת נע"ו כמו האיץ.

3. א + ב (1) הדיחו – בגזרת חפ"י התחילית ("ה") בבניין הפעיל בעבר מנוקדת בצליל I (בחיריק) כמו הפילו (נפ"ל).
 פה"פ "ני" נידמתה ונבלעה. במקומה בא דגש (חזק) המעיד על עיצור שחסר - הפילו.
 (2) הדיחו – בגזרת ע"י התחילית ("ה") בבניין הפעיל בעבר מנוקדת בצליל E (בצירה) כמו הרימו.
4. א + ב מו"ר – הַמְּכָה, תְּמוּכָה
 מר"י/ה – מְרִי, הַמְּכָה
 מר"ר – מְרִ, מְרִירוֹת, מְרוֹת
- ג. (1) הַמִּירוֹ (2) הַמְרוֹ (3) הַמְרוֹ

חלק ב

א+ב

1. **הַמְס** בגזרת ע"ע בבניין הפעיל התחילית ופה"פ מנוקדות בעבר (ובהווה) בצליל E (בצירה) כמו הַסב.
 האות "י" בבניין הפעיל אינה מופיעה בגזרה זו בניגוד לגזרת נע"י/ו (הרים)
2. **הַעֲמָה** שורש הפועל עמ"מ שייך לגזרת הכפולים. מאפיין הגזרה הוא דגש (חזק) המעיד על עיצור השורש שנבלע (על עיצור כפול).
3. **מְצַלּוֹת** בגזרת ע"ע בבניין הפעיל התחילית בהווה מנוקדת בצירה מַצל = מְסב או בשווא נע מְצלוֹת = מְסבּוֹת
4. **חֶפָה** - שורש הפועל חפ"פ שייך לגזרת הכפולים. מאפיין הגזרה הוא דגש (חזק) המעיד על עיצור השורש שנבלע (על עיצור כפול).
5. **מְגַנָּה** שורש הפועל גנ"נ שייך לגזרת הכפולים. מאפיין הגזרה הוא דגש (חזק) המעיד על עיצור השורש שנבלע (על עיצור כפול). מכאן הפועל הנכון הוא מגנה בחיריק כמו המילה מְסבּה
6. **מְעִיד** בגזרת ע"י התחילית בבניין הפעיל מנוקדת בצליל E (בצירה) מְעִיד כמו מְרִים.
7. **הַשְּׂיטוֹ** (השורש הוא שו"ט, והוא מתאים מבחינת המשמעות ומשפחת המילים כמו שיט, משוט, שט). בגזרת ע"י התחילית בבניין הפעיל מנוקדת בצירה כמו הַרִימוֹ.
8. **הוֹשִׁיטוֹ** (השורש יש"ט, והוא מתאים מבחינת המשמעות ומשפחת המילים כמו הושטה, להושיט). בגזרת נפ"י/ו התחילית בבניין הפעיל מנוקדת בחולם מלא כמו הוֹרִידוֹ.

מכופף הבנות

השגיאה	התיקון וההסבר
מְכֹפֶפֶת/לְכֹפֶפֶת	מְכֹפֶפֶת / לְכֹפֶפֶת – אין סיבה לדגש בפה"פ. אין דגש אחרי שווא נע.
רְאִיתֶם	כמו לְכַבֵּד/מְכַבֵּד, לְכַתּוּב, לְכַפֵּר/מְכַפֵּר רְאִיתֶם – בפה"פ בבניין קל בעבר בגוף נוכחים חל חוק החיטוף. פה"פ מנוקדת בשווא נע.

סוף העולם

השגיאה	התיקון וההסבר
תְּכַעֲסִי	תְּכַעֲסִי - אין סיבה לדגש בפה"פ.
בְּשָׂקְרִים	בְּשָׂקְרִים – אות היחס "ב" מנוקדת בחיריק לפני שווא נע. כמו בְּשָׁנַיִם, בְּשָׁלוֹשָׁה ועוד (אין שני שוואים רצופים בראש מילה – צרור שוואים)
הִתְחִיל	הִתְחִיל – התחילית בבניין הפעיל בעבר מנוקדת בחיריק. כמו הִלְבִּישׁ, הִסְתִּיר, הִרְקִיד
הִפְסְקֵנוּ	הִפְסְקֵנוּ – כנ"ל

מוכרת לי מפעם

השגיאה	התיקון וההסבר
שֶׁשָּׂאִיר	שֶׁשָּׂאִיר - התחילית בבניין הפעיל בעבר מנוקדת בחיריק. כמו הִלְבִּישׁ, הִסְתִּיר, הִרְקִיד

רק אל תלכי

השגיאה	התיקון וההסבר
אָחֳזֹר	אָחֳזֹר – התחילית "א" בעתיד בגוף מדבר (גם לפני עיצור גרוני) מנוקדת בסגול. כמו אָלְמַד, אָחְפֹּר,
	אָעֲבוֹד ועוד

אם תלך

השגיאה	התיקון וההסבר
מְגִיעַ	מְגִיעַ – התחילית בבניין הפעיל בהווה מנוקדת בפתח בשלמים ובגזרות החסרים. כמו מְלַבֵּשׁ, מְבִיט,
	מְצִיג, מְצִיעַ, מְכִיר ועוד

אתה זורם אצלי בדם

השגיאה	התיקון וההסבר
מְבִיט	מְבִיט – התחילית בבניין הפעיל בהווה מנוקדת בפתח בשלמים ובגזרות החסרים. כמו מְלַבֵּשׁ, מְגִיעַ,
	מְצִיג, מְצִיעַ, מְכִיר ועוד